

Residuvrij telen bijna onmogelijke opgave

Kwekers moeten minder gewasbeschermingsmiddelen gebruiken. Na Tuinbranche Nederland gaan ook de supermarkten steeds meer eisen stellen. Het uitfasen van middelen is al begonnen en het is aan de kwekers om oplossingen te vinden. Maar de ongenueanceerdheid van het besluit van de retail roept nog veel onbegrip op.

Tekst: Arno de Snoo
Fotografie: René Faas

Het was Greenpeace die een aantal jaren geleden de discussie aanzwengelde. Er kwam een publicatie over het grote aantal residuen dat gevonden werd in planten die tuincentra in de schappen hadden staan. Tuinbranche Nederland reageerde en zette een strategie op waarin is vastgelegd dat in 2022 zestig procent van de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen in de sierteelt duurzaam moet zijn. Milieubelastende middelen moeten uitgefaseerd worden, zo werd afgesproken met leveranciers van de sector, Stichting Natuur & Milieu en Centrum voor Landbouw en Milieu. Onlangs deed een aantal supermarktketens ook een flinke duit in het zakje. Duitse supermarktketen Aldi liet weten dat agrarische leveranciers het gebruik van neonicotinoiden zoveel mogelijk moeten verminderen. Enkele weken geleden maakten ook Albert Heijn en Jumbo bekend dat hun leveranciers het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moeten verminderen. Telers moeten ook gaan voldoen aan het keurmerk Milieukeur.

PLANTGEZONDHEID

Met de nieuw maatregelen worden kwekers nu zowel aan de achterkant als aan de voorkant gecontroleerd op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Aan de achterkant wordt de kwaliteit van bedrijfswater gecontroleerd door waterschappen. Aan de voorkant stelt de retail steeds meer eisen. LTO was al eerder begonnen om de plantenteelt duurzamer te maken. Het project plantgezondheid is daarvoor in het leven geroepen. Uitgangspunten zijn schoner oppervlaktewater door het beperken van emissies, meer weerbare planten, groenere gewasbeschermingsmiddelen en een breed pakket van chemische middelen op recept. Het brede pakket moet resistentie tegengaan en specifieke bestrijdingen tegen ziekten en plagen mogelijk maken.

Daarnaast zijn proeven opgezet bij kwekers om meer ervaring op te doen met het telen van planten en bomen met verminderd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In het Koepelproject Plantgezondheid werken adviseurs van Groeibalans, Delphy, Hessel communicatie, Agropoli en Cultus samen met kwekers om niet-chemische strategieën te beproeven en om te kijken welke maatregelen voor plantgezondheid praktisch zijn.

KRITISCH

Ondanks deze inzet gaan de kwekers de impact van de eisen van de retail voelen. De besluiten die hogerop in de keten worden genomen, moeten uiteindelijk in de praktijk werkbaar worden gemaakt. Zo is de omschakeling naar minder chemische of natuurlijke middelen een proces waar jaren overheen gaan. “De samenleving geeft aan minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te willen. In die beweging willen we mee. Maar telers hebben niet zomaar beschikking over alternatieve middelen als bestaande middelen niet meer gebruikt mogen worden”, zegt Henk Raaijmakers, voorzitter van de vakgroep Bomen en vaste planten van LTO. “We moeten niet de dupe worden van de wens van supermarkten om zich zo populair mogelijk te maken bij het publiek.” Ook Nefyto, belangenbehartiger van bedrijven die in Nederland gewasbeschermingsmiddelen produceren of op de markt brengen, laat zich kritisch uit. “De wettelijke eisen voor de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen worden steeds strenger, maar desondanks voeren marktpartijen onder druk van Greenpeace en Natuur & Milieu verdere verscherpingen door.”

NUANCES

Ondertussen voelen kwekers zelf ook steeds meer de druk van de emotie rondom gewasbeschermingsmiddelen. Uit een rondgang onder kwekers blijkt dat zij zich vooral zorgen maken om de kwaliteit van hun producten. Klanten stellen hoge eisen. Kunnen we met minder middelen wel aan de kwaliteits- en de fytosani-

taire eisen voldoen? Daarbij gaat het niet alleen om middelen die gebruikt worden om ziekten en plagen te bestrijden, maar ook om middelen die gebruikt worden om bijvoorbeeld groei te remmen. Bij kwekers blijkt ook grote onduidelijkheid te zijn waarom bepaalde middelen uitgefaseerd moeten worden. Wilma Windhorst, teeltadviseur van Agropoli, herkent dat beeld. “Het besluit van Tuinbranche Nederland om middelen uit te faseren is erg ongenueanceerd en niet altijd werkbaar als er een nultolerantie is voor plaaginsecten en plantenziekten. Kwekers willen zelf ook minder afhankelijk worden van gewasbeschermingsmiddelen, maar dat is niet altijd eenvoudig. Er wordt een lijst opgesteld om middelen uit te faseren, maar er is bijna geen overleg geweest met de kwekers of dit wel kan. Er moet veel meer naar de nuances gekeken worden.”

BEMESTING

Windhorst werkt nauw samen met Groeibalans, voortrekker op het gebied van duurzame plantenteelt. Samen zijn zij op zoek naar nieuwe manieren om planten weerbaarder te maken om zo het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Zij wil de planten weerbaarder maken door verbetering van bodemleven en bodemstructuur. Ook kan nog veel bereikt worden door een meer gebalanceerde bemesting. Windhorst en de adviseurs van Groeibalans richten zich op andere meststoffen dan de

gebruikelijke N, P en K. De nadruk ligt op het gebalanceerd toepassen van alle elementen, met meer nadruk op magnesium, calcium en sporenelementen. “We merken in de praktijk dat planten weerbaarder worden”, zegt Windhorst.

.....
‘We mogen niet de dupe worden van de wens van supermarkten om zich zo populair mogelijk te maken bij het publiek’
.....

De methode vraagt wel om regelmatige bode-manalyses, en soms ook het nemen van bladmonsters. “Telers die met de methode beginnen, moeten soms flink reparatiewerk verrichten aan hun bodem. Het kan zijn dat bepaalde mineralen flink bijgevuld moeten worden”, legt Windhorst uit.

NORMEN

Vaak duurt het een aantal jaren voordat een teeltsysteem voor weerbaar telen optimaal werkt. Ondertussen kunnen kwekers wel afge-rekend worden op hun middelengebruik als

bepaalde residuen worden gevonden. Daarbij steekt een praktisch probleem de kop op. Detectiemethoden voor middelen worden steeds nauwkeuriger. Zelfs de kleinste hoeveelheden residu kunnen gemeten worden. Voor een kweker wordt residuvrij telen bijna een onmogelijke opgave. Water in de sloot dat telers gebruiken voor hun berekening kan al aantoonbare hoeveelheden residu bevatten van middelen die de kweker zelf nooit op zijn bedrijf heeft gebruikt. “We willen daarom dat er een ondergrens wordt gesteld”, zegt Raaijmakers. LTO ziet het doemscenario dat afnemers boetes kunnen opleggen aan kwekers, omdat er residu is gevonden dat feitelijk niet op het bedrijf is gebruikt en waarvan de norm ver onder de veiligheidsgrens ligt. LTO wil dat supermarkten ook MPS, het milieukeurmerk waarbij ongeveer 80 procent van de kwekers in Nederland is gecertificeerd, accepteren als milieukeurmerk. “De gestelde eis om Milieukeur of Fairtrade als norm op te nemen is voor veel kwekers niet haalbaar. Bijna niemand in Nederland heeft dat.” Verder stelt LTO voor om in de toekomst steekproeven te doen bij telers. De middelen die gevonden worden moeten overeenkomen met de middelen die de teler heeft opgenomen in zijn administratie van gebruikte gewasbeschermingsmiddelen. Raaijmakers: “Voor kwekers is dat een haalbare zaak, omdat die registratie van middelen toch al plaatsvindt.”

